

Buğrahan Bican *

Milletlerarası Ticaret Odası Tahkimi, Görev Belgesi ve Usulü

*Arbitration of International Chamber of Commerce,
Terms of Reference and Procedures*

Özet

Milletlerarası ticari ilişkilerin gittikçe arttığı bir dünyada, bu duruma paralel olarak ticari uyuşmazlıklar da artmaktadır. Bugün milletlerarası ticari uyuşmazlıkları çözen milletlerüstü (*supranational*) seviyede bir mahkeme bulunmamaktadır. Her ne kadar belirli bir devletin milli mahkemelerine başvurma imkanı olsa da, konunun hem tarafsızlık hem de uzmanlık gerektiriyor oluşu farklı kurallara ve kurumlara başvurma ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Bu noktada ise ad hoc tahkim ve kurumsal tahkim ayrımı ortaya çıkmaktadır. Bizim çalışmamızın konusunu kurumsal tahkimin bir türü olan Milletlerarası Ticaret Odası (MTO/ICC), Tahkim Divanı ve onun kuralları oluşturmaktadır. Bu çalışmamızda Milletlerarası Ticaret Odasının idari örgütlenmesi, işleyişi ve kuralları incelenecektir. Belirtmek gerekir ki, diğer bazı kurumsal tahkim türlerinden (buna örnek olarak devletler ve diğer devletlerin vatandaşları arasındaki yatırım uyuşmazlıklarına bakan ICSID verilebilir) farklı olarak, hem kararların ticari gizlilik içerisinde tutulma çabası hem de diğer tür kurumsal tahkim ve ad hoc tahkim türlerinin yaygın olarak kullanılması sonucu ICC tahkime ilişkin davalar ve kararlar ya açıklanmamakta ya da yayınlanmamaktadır. Her şeye rağmen kurumsal tahkim içerisinde ICC, önemini korumaktadır ve bazı noktalarda var olan üstünlükleri onu incelenmeye değer kılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kurumsal, Tahkim, Milletlerarası, Ticaret, MTO.

---

* Kocaeli Üniversitesi Özel Hukuk Doktora Öğrencisi.
İletişim Bilgileri: Erler Mah., Dumlupınar Bulvarı Serpmeleri, Küme Evler Sokağı,
Blok: 79, Daire No: 5, Etimesgut/ANKARA.
E-Posta Adresi: bbican17@gmail.com

Giriş

Bu çalışma açıklayıcı (*explanatory*) nitelik taşımaktadır. Çalışmanın yapısı ve amacı, genellikle gizlilik içerisinde yürütülen hakem yargılaması ve ticari kaygılar nedeniyle açıklanmayan hakem kararları üzerinden tartışma yerine açıklayıcı bir tarza yöneliktir. Ancak çalışmanın son aşamasında ticari ihtilaflara yönelik bölgesel hizmet vermesi amacıyla kısa süre önce kurulan İstanbul Tahkim Merkezi ile MTO arasındaki ilişki de değerlendirilmiş ve birtakım karşılaştırmalar yapılmıştır.

Konumuza genel bir giriş yapacak olursak, Milletlerarası Ticaret Odası'nın (MTO) gerçekte kuruluş amacı; I. Dünya savaşının ardından büyük oranda harap olmuş ve sekteye uğramış savaş sonrası ekonomisinin canlandırılmasıydı. Buna bağlı olarak da uluslararası ticaret ve yatırımları teşvik etmek, mal ve hizmetler için Serbest Pazar ekonomisini kurmak ve sermayenin akışını serbest hale getirme gibi amaçları vardı. İşte bu amaçlar çerçevesinde MTO, işadamları, finansçılar ve sanayicilerden oluşan bir grubun önderliğinde Belçika, Fransa, İtalya, ABD ve Birleşik Krallık tarafından 1919 tarihinde Paris'te kurulmuştur. MTO'nun kurucularının amaçlarının uluslararası ticareti destekleyerek ve arttırarak uluslararası uzlaşma ve barışı devam ettirmek olduğu söylenebilir (Zenginkuzucu, 2013, s. 61).

Gerçekte bu durum I. Dünya savaşı sonrası artan Liberal Görüşün etkisi ile açıklanabilmektedir. Bu görüş, serbest ticareti arttırarak devletlerin karşılıklı kazanması (*win-win*) ve buna bağlı olarak yaratılan karşılıklı kazanımların (burada devletlerin kazançlarını maksimize edeceği düşüncesi vardır) ekonomik faktörleri adeta barışın sigortası haline getireceği ve yaratılan barış ortamının devam edeceği (*sustaining peace*) iddiasındadır (Sandıklı, 2008, s. 138-139; Şit, 2005, s. 15).

Yukarıda sayılan amaçlarını gerçekleştirebilmesi için MTO' nun kurucuları; uluslararası uygulamaları ve hukukun yeknesaklaştırılması ayrıca uluslararası ticari uyuşmazlıkların çözümü araçlarının da geliştirilmesini hedeflemekteydi (Şit, 2005, s. 10; Zenginkuzucu, 2013, s. 61).

Uyuşmazlık taraflarınca diğer uluslararası tahkim kuruluşlarının kurallarının ya da ulusal hukuk seçiminin yapılmadığı hallerde tarafların seçtiği "*lex mercatoria*" (tanımı için bakınız: Connerty, 2014, s. 104-105; Erdem, 2014, s. 126-127) kuralları, prensipleri ile ticari örf ve adetlerinin oluşacak boşluğu doldurabileceği düşünülebilirdi. Ancak bu noktada öncelikli olanın; MTO gibi uluslararası tahkim kuruluşlarının kuralları veya taraflarca uyuşmazlık için seçilen ulusal hukuk sisteminin olduğu ve ancak taraflar için zorunlu bir ihtiyaç ise gidilmesi gerektiği ifade edilmektedir (Connerty, 2014, s. 123). Ancak yine de milli mahkemelere kıyasla *lex mercatoria*'nın uygulanması daha muhtemel olduğundan taraflar açısından bu durum bir avantaj olarak ortaya çıkmaktadır (Birsell, 1980, s. 100). Uygulamaya bakıldığında ise 2007 istatistiklerine göre MTO tahkimi uyuşmazlıklarının binde beşinde *lex mercatoria* uygulanmış, % 79'unda taraflarca ulusal hukuk seçimi yapılmış, % 21,7'sinde ise uyuşmazlığın esasına uygulanacak hukuk seçimi yapılmamıştır

(Erdem, 2014, s. 134). Sonuç olarak esasa uygulanacak hukukun seçimi noktasında *lex mercatoria*'nın öncelikli olmadığı görülmektedir.

MTO ulusal ya da yerel ölçekteki örgütlerin, uluslararası alanda etkinlik gösteren şirketler ya da diğer tüzel kişiliklerin ve bu tür yapıların çıkarlarını gözeten örgütlerin oluşturduğu bir kuruluştur. Herhangi bir ülkenin ekonomik sektörlerini temsil eden kuruluş veya kişiler MTO'nun en üst yetkili organı olan Dünya Konseyi'nin onayıyla MTO ile imzalayacakları bir Şart ile kendi ülkelerinin Milli Komite ve Gruplarını kurabilirler. Bu Komite ve Gruplar, MTO ile ülkeler arasındaki eşgüdümü sağlar ayrıca Dünya Konseyi'ne katılacak temsilciler kurulunu da oluştururlar. Milli Komite veya Grubu bulunmayan örgüt veya kuruluşlar Yönetim Kurulu'nun önerisi ile doğrudan üye olabilmektedirler (Zenginkuzucu, 2013, s. 61).

Daha öncesinde bahsettiğimiz artan ticari faaliyetler ile birlikte aynı paralellikte artan ticari uyuşmazlıkların çözülmesi ihtiyacı; MTO'nun uluslararası karakterli, ticari ve ekonomik uyuşmazlıkların çözümünü sağlayabilmek için 1923 yılında Uluslararası Ticaret Odası Tahkim Divanı (*ICC Arbitration Court*) adında bir mahkeme (Divan) oluşturulmuştur. 1989 yılında Divan'ın adı milletlerarası yapısını yansıtmaya amacıyla Milletlerarası Tahkim Divanı (*International Court of Arbitration*) şeklinde değiştirilmiştir (Şit, 2005, s. 16). Ancak belirtilmelidir ki bu mahkeme doğrudan uyuşmazlıkları çözmemektedir yani bir hakem mahkemesi değildir. Divan, MTO kurallarını tarafların seçimine göre uygulamakta ya da böyle bir seçimin olmadığı hallerde Mahkeme, dünyanın herhangi bir yerindeki tahkime ilişkin uygulamaları organize etmektedir. Nihayet diyebiliriz ki doğrudan ihtilafı çözen hakem ya da hakem heyeti, her bir somut vakada uyuşmazlığın taraflarınca - ya da tarafların anlaşamadığı veyahut da yetkilendirmedikleri anlarda - Divan tarafından oluşturulmaktadır (Şanlı, 2013, s. 298).

1. Milletlerarası Ticaret Odası Örgütü İdari Yapısı ve Hakem Mahkemesi

1.1. Milletlerarası Ticaret Odası Örgütü

Milletlerarası Ticaret Odası (MTO), uluslararası ticaretin gelişmesi amacıyla 1919 yılında Paris'te kurulmuştur. Milletlerarası Ticaret Odası Örgütü'nün farkı devletlerarası anlaşma ile kurulmamış, bunun yerine özel sektörün öncülüğü ile kurulmuş olmasıdır (Şanlı, 2013, s. 538).

MTO, milletlerarası nitelikli ticari ve ekonomik ihtilafların tahkim yoluyla çözümlenmesi için 1923 yılında Uluslararası Ticaret Tahkim Divanı (*ICC Arbitration Court*) adı ile bir Mahkeme (Divan) kurulmuştur. MTO Tahkim mahkemesi doğrudan ihtilafı çözen sürekli bir hakem mahkemesi değildir. İhtilafı doğrudan çözecek olan hakem veya hakem heyeti (hakem mahkemesi), her bir somut vakada tarafların iradesi ile veya anlaşamadıkları ya da tarafların yetkilendirdiği durumlarda Tahkim Divanı tarafından oluşturulmaktadır (Şanlı, 2013, s. 539; Şit, 2005, s. 16).

Belirtmek gerekir ki MTO Tahkim prosedürünün uygulanması için tarafların ihtilafın meydana geldiği durumlarda MTO Tahkim Tüzüğüne atıf yapılmış olmasına bağlıdır (en son 1 Ocak 2012'de revize edilmiştir).

1.2. Milletlerarası Ticaret Odası İdari Yapısı

Milletlerarası Ticaret Odası idari yapısını oluşturan organlar şunlardır: Dünya Konseyi, Yönetim Kurulu, Başkanlık ve Sekreteryadır. Bu organlar aşağıda ayrı ayrı incelenecektir. Hakemlik Komisyonu ve Uluslararası Tahkim Divanı ise ayrı ana alt başlık altında ele alınacaktır.

1.2.1. Dünya Konseyi

Dünya Konseyi (*World Council*) MTO' nun idari yapılanması içindeki en üst yetkili organdır. Üyeler sektör temsilcilerinden oluşmaktadır. Siyasi üyeler ise bulunmamaktadır (*Governance of the ICC*, 13.11.2014, <http://www.iccwbo.org/about-icc/governance/>). Bu konseyin asıl amacı MTO Şartı hükümlerinin uygulanmasını (özellikle birtakım organizasyonlar yapmakta ve ticari tahkimin gelişimine de katkıda bulunmaktadır. Bunun için bakınız: Birsal, 1980, s. 101) ve diğer verilmiş olan yetkileri kullanmaktır. Dünya Konseyi, Milli Komite ile bağlı olan grupların 3 yıl için belirlediği temsilcilerden ve Dünya Konseyi Başkanının önerisi üzerine çağrılan 10'a kadar Milli Komite ve Grubu bulunmayan ülke temsilcilerinden oluşmaktadır. Dünya Konseyinin önemli görevleri sayılacak olursa:

1- Yönetim Kurulu önerisi üzerine Başkan, Başkan Yardımcısı, Uluslararası Hakemlik Divanı (UHD) Başkanı ve Yardımcısı ile birlikte Yönetim Kurulu üyelerini seçmek, 2- Genel Sekreteri atamak ve temsilci sayılarını belirlemek – değiştirmek, 3- Bütçeyi kabul etmek, 4- Çalışma gruplarını ve komitelerin kuruluş ve sona erdiği durumlarda onay vermek, 5- Milli Komite ve Gruplarının önerileri üzerine UHD üyelerini seçmek, 6- MTO' nun varlıklarının yönetimini gerçekleştirmek (Emek, 1999, s. 32; Birsal, 1980, s. 101; Zenginkuzucu, 2013, s. 62).

1.2.2. Yönetim Kurulu

Yönetim Kurulu (*Executive Board*) MTO' nun eylem programını, mali işlerini, politikalarını yönetme ve ortaya konulan MTO stratejilerini geliştirmek buna bağlı olarak da uygulamakla sorumludur (*Governance of the ICC*, 13.11.2014, <http://www.iccwbo.org/about-icc/governance/>). MTO doğrudan gelen (MTO Başkanı, Genel Sekreter, UHD Başkanı...) ve seçilmişlerden oluşan 27 kişiden meydana gelmektedir. Yönetim Kurulunun ana sorumlulukları şu şekildedir:

1-Dünya Konseyi'ne seçim için, özellikle de Başkan, Başkan Yardımcısı, UHD Başkanı ya da diğer Yönetim Kuruluna ait makamlar için tüzel kişiler (örgüt, kuruluş veya kurum) veya kişiler (gerçek kişiler) önermek, 2-Dünya Konseyi'ne

MTO bütçesini ya da dış finansman kaynaklarını veya Milli Komite ve Grupların katkı paylarını belirleyip önermek, 3-Milli Komite ve Grupların kararlarının tanınmasını veya oy haklarının askıya alınmasını Dünya Konseyine önermek, 4-MTO çalışma grup ve komitelerinin kurulduğu ve sona erdiği aşamaları Dünya Konseyinin onayına sunmak, 5- MTO çalışma gruplarının Görev Belgelerini değiştirmek veya belirlemek, 5 yıllık bir görev süresi için MTO komisyonları kurmak, 6-MTO politikaları ve stratejilerine ilişkin belgeleri kabul etmek, 7-Dünya Konseyine çıkan acil durumlarda (toplanamadığı hallerde) vekâlet etmek.

Yönetim Kurulu yılda 4 kez veyahut da Başkanının isteği üzerine daha da fazla sayıda toplantı yapabilmektedir. Toplantı yeter sayısı en az 6 üyedir ancak kişisel mazeretler sebebiyle katılmayan üyeler de uzaktan iletişim araçlarını kullanarak toplantılara katılabilirler. Kararlar katılan üyelerin üçte iki çoğunluğu ile alınmaktadır (Zenginkuzucu, 2013, s. 63).

1.2.3. Başkanlık ve Sekreteryası

MTO Başkanlığı (*Chairmanship*) Başkan, Başkan Yardımcısı ve Onursal Başkandan oluşmaktadır (<http://www.iccwbo.org/about-icc/governance/>). Başkan ve Başkan Yardımcısı Yönetim Kurulunun önerisi üzerine iki yıllık süre için seçilir. MTO başkanlığının görevi; Yürütme Kurulu tarafından kabul edilmek üzere MTO eylem programı, stratejileri ve politikaları ile ilgili öneriler hazırlar ayrıca atanması amacıyla Yürütme Kurulu'na komitelerin başkanlarını önermektedir. Başkanlık düzenli bir şekilde etkinliklerle ilgili olarak Yürütme Kuruluna raporlar sunmaktadır (Zenginkuzucu, 2013, s. 64).

MTO Sekreteryası (*Secretariat*) Yürütme Kurulunun önerisi üzerine Dünya Konseyince seçilen Genel Sekreter (*Secretary General*) tarafından yönetilir ve ICC' nin programlarını yürütmek için Ulusal/Milli Komite ve Gruplarla yakın bir çalışma ilişkisi içerisinde (Wellmann, 1955, s. 242-243; Zenginkuzucu, 2013, s.64; <http://www.iccwbo.org/about-icc/governance/>). Genel Sekreterin diğer görevleri ise; MTO politikalarına bağlı olarak Yürütme Kurulu ve Başkanlığına birtakım öneriler getirmek, Örgütün mali işlerini ve bütçesini belirlemek ve Dünya Konseyi, Yürütme Kurulu ve Başkanlık toplantılarının sekreterliğini yapmak (Wellmann, 1955, s. 243; Zenginkuzucu, 2013, s. 64).

1.3. Hakemlik Komisyonu

MTO Hakemlik Komisyonu bünyesinde dünyanın değişik yerlerinden ve hukuk sistemlerinden gelen uzman kişilerce uluslararası ihtilaflara ilişkin dostane çözüm yöntemleri (*ADR - Amicable Dispute Resolution*) oluşturulmuştur (*Amicable Dispute Resolution ADR*, 15.11.2014, <http://www.iccwbo.org/products-and-services/arbitration-and-adr/adr/>; Zenginkuzucu, 2013, s. 64).

Dostane Çözüm Yöntemleri Milletlerarası Tahkim Odası tarafından farklı türlere ayrılmıştır:

1- Arabuluculuk (*Mediation*), 2- Uzlaştırma (*Conciliation*), 3- Tarafsız Değerlendirme (*Neutral Evaluation*), 4- Mini Yargılama/Değerlendirme (*Mini Trial*), 5- son olarak ise sayılmış bu tekniklerin ve diğer özgün geliştirilmiş ve/veya geliştirilen tekniklerin birleşiminden oluşturulan teknikler (*a variety of combinations of these and other techniques*). Uygulamada bu yöntemlerden uyuşmazlık taraflarının ezici bir çoğunluğu Arabuluculuk yöntemini tercih etmektedir (15.11.2014, <http://www.iccwbo.org/products-and-services/arbitration-and-adr/adr/>).

MTO Hakemlik Komisyonunun amaçları arasında yukarıda sayılan Dostane Çözüm Yöntemlerini desteklemek, uluslararası uyuşmazlıklarla ilgili geliştirilen yeni yöntemlere güncel konular ışığında kılavuzluk etmek ve etkin hizmet sağlayabilmek amacıyla hakemler, konsey ve yöntemlere başvuranlar arasındaki koordinasyonu sağlamak sayılabilir (Zenginkuzucu, 2013, s. 65).

1.4. Uluslararası Tahkim Divanı

MTO 1920 tarihinde hakemlik kararlarının tanınmasına ilişkin çalışmalar yapmak üzere bir Komite kurdu ve bir sonraki yıl Londra'daki kongrede tartışıldı. Bu Londra'daki kongre sonucu devletlerin; 1- hakemlik kararlarını ve belirlenen hakemleri tanımaları yönünde kararlar alındı. 2- Uyuşmazlık içinde bulunan tarafların uyuşmazlıklarına bakmaksızın yabancı hakem kararlarının uygulanmasına olanak sağlayan düzenlemeler yapılacağı kararlaştırıldı. 3- Ticari uyuşmazlık kaynaklı hakemlik uygulamalarında devletlerin benzer düzenlemeler yapmasının teşvik edilmesine ilişkin karar alındı.

1923' te iş hayatında meydana gelen milletlerarası nitelikteki uyuşmazlıklara tahkim yoluyla çözüm bulmak amacıyla, MTO Uluslararası Tahkim Divanı kurulmuştu (Birsal, 2005, s. 5; Emek, 1999, s. 32) ve Tahkim Kuralları (*Arbitration Rules*) yürürlüğe girmişti (bu kurallar 2012 yılında güncellenmiştir-2012 ICC Rules of Arbitration). Bu organ, kuruluşun en önemli organı ve gelir kaynağıdır (Milletlerarası Tahkim Divanı, 16.11.2014, <http://icc.tobb.org.tr/iccm-tahkim.php>).

Bu organ ticari uyuşmazlıkları tek başına çözen bir organ değildir. Divan'ın esas görevi, ICC tahkim tüzüğü'nün uygulanmasını sağlamaktır (Birsal, 1980, s. 103) ayrıca Divan bu amacı gerçekleştirebilmek için yetkilerle donatılmıştır (Berber, 1999, s. 9). Divan, hakemlerin atanmasını ve sürecin uygun şekilde akışını gözeterek, yargılama usullerini belirlemektedir. Yargılamayı Divan bizzat yapmamaktadır. Tahkim Divanı, hakemlik mahkemelerinin uyuşmazlıkları MTO Hakemlik Kurallarına uygun bir şekilde çözüp çözmediğini denetler ve uyuşmazlık çözüm süreçlerini yönetir. Hakemlik Kurallarının azami bir şekilde uygulanmasına çalışır (Wellmann, 1955, s. 243; Zenginkuzucu, 2013, s. 65; <http://icc.tobb.org.tr/iccm-tahkim.php>). Bu noktada belirtmek gerekir ki Divan, hakemlerden verecekleri kararın şekline yönelik değişiklik yapmalarını isteyebilir ancak esasa ilişkin olarak herhangi bir değişiklik yapmalarını

istememez sadece hakemlerin bağımsızlıklarını da gözeterek onların dikkatlerini çekebilir (Plantey, 1994, s.83).

Uluslararası Hakemlik Divanı her Milli Komite veya Gruptan birer üye olacak şekilde yine Milli Komite ve Grupların önerilerine bağılı olarak MTO Dünya Konseyi tarafından belirlenir (Birsell, 1980, s. 103). Divan Başkanının önerisi üzerine Dünya Konseyi vekil üyeler de seçebilmektedir. Bugün itibariyle 90 üye ülkeden 100'den fazla üyesi olan bir kurum haline gelmiştir. Şu an itibariyle, Divan Başkanı John Beechey (*List of Current Court Members*: <http://www.iccwbo.org/About-ICC/Organization/Dispute-Resolution-Services/ICC-International-Court-of-Arbitration/List-of-Current-Court-Members/>), Genel Sekreterlik görevini ise Andrea Carlevaris yürütmektedir. Divan'da Türkiye'yi temsil eden üye ise Prof. Dr. Ziya Akıncı'dır (<http://icc.tobb.org.tr/iccm-tahkim.php>). Divan Başkanı, MTO Yönetim Kurulunun önerisi üzerine MTO Dünya Konseyi tarafından atanmaktadır. Divan Başkanlarının, Yardımcılarının ve üyelerinin görev süreleri ise 3 yıldır. Bu süre Yönetim Kurulunun önerisi üzerine uzatılabilir. Bunlara ek olarak Uluslararası Hakemlik/Tahkim Divanı'nın bir Genel Sekreteryası vardır. Bu Sekreteryaya, Divan'ın çalışmalarına yardımcı olması dışında başka görevleri de bulunmaktadır. Sekreteryanın başındaki Genel Sekreterin Hakemlik Kuralları gereğince yerine getirdiği belirli görevleri vardır (Emek, 1999, s. 32). Bir üyenin görev süresi dolmadan görevini yerine getiremeyecek duruma geldiği hallerde geri kalan görev süresi için Dünya Konseyi tarafından ardılı seçilir (Zenginkuzucu, 2013, s. 66).

Uluslararası Tahkim divanının görevleri şu şekilde sayılabilir (Berber, 1999, s. 9-10; Emek, 1999, s. 32):

- ICC tahkim sözleşmesinin en başta olup olmadığını (*prima facie*) belirlemek,
- Hakemlerin tayini ve onaylanması, hakemlerin reddi taleplerinde ve görevden uzaklaştırılmalarına ilişkin karar vermek,
- Tahkim yeri taraflarca yargılama başlangıcı veya öncesinde tespit edilmediği hallerde, tahkim yerini tespit etmek,
- Tahkim Divanının idari giderlerinin, gider avansının ve ödenecek ücretin belirlenmesi,
- Yetki belgesinin onayı,
- Hakem kararının onaylanması,
- Tüzükte tespit edilen sürelerin uzatılması görevi vardır.

Milletlerarası Ticaret Odası Tahkim Divanı Tüzüğüne göre Tahkim sonucu verilen hakem kararlarının mahkemelere ibraz edildiğinde genellikle tenfiz edilerek icraya

konulduğu görülmektedir (karşılaştırmalı hukuktan üç örnek için bkz: Birsnel, 1980, s. 104).

1.5. Hakem Mahkemesi

ICC Tahkim kurallarına göre somut uyuşmazlık hakkında yargısal görevi yerine getiren organ, hakem mahkemesidir. Bu mahkeme, daimi bir mahkeme değildir (Şanlı, 2013, s. 298) her olay için ayrı ayrı oluşturulmaktadır. Bu mahkeme tek veya üç hakem tarafından oluşturulmaktadır. Madde 7, 8 ve 9'a göre; hakem veya hakemlerin seçimi, öncelikli olarak taraf iradelerine bırakılmış, bu seçimin olmaması halinde veya hakem adayının gerekli özellikleri taşımaması gibi sebepler ortaya çıktığında ise Kurum (Divan) müdahale edebilmektedir (Emek, 1999, s. 34; Şit, 2005, s. 48).

Hakem yargılamasında, hakemlerin objektifliği, tarafsızlığı ve bağımsızlığı temin edilmiştir. Hakem kararları, hakemler adına Tahkim Divanı tarafından verilmemektedir, aksine hakem veya hakemler kararları, ICC tahkim tüzüğüne göre kendi adlarına verilir (Berber, 1999, s. 16). Hakem mahkemesinin karar vermesi için 6 aylık süre tanınmaktadır. Verilen süre görev belgesinin imzalanmasının ya da onaylanmasının hakem mahkemesine tebliğ edilmesi ile birlikte başlamaktadır. Tahkim Divan, hakem mahkemesinin talebi ile süreyi uzatabilmektedir (Ünal ve Şahin, 2005, s. 9).

Bugün yürürlükte bulunan MTO tahkim kurallarının 2012'de revize edildiğini belirtmiştik, bu kurallar da Tahkim Tüzüğünde yer almaktadır. Bu tüzükte, hakem veya hakemlerin seçimi, tahkim başvurusu, dava ve cevap dilekçeleri ve bunların içerikleri, tebligat, tahkim şartı veya sözleşmesinin olmadığı hallere ilişkin düzenlemeler, sulh, tahkim süresi gibi konular düzenlenmiştir (Şanlı, 2013, s. 299).

Burada belirtilmesi gereken bir başka önemli husus ise Tahkim Kuralları madde 22/3'e göre; Hakem Kurulu taraflardan herhangi birinin isteği üzerine gizlilik kararı verebilmektedir. Bu durumda ICC tahkim yargılamasının ve kararlarının diğer kurumsal tahkim türlerine göre niye dışarıya daha kapalı kaldığını göstermektedir (kurumsal tahkimlerde yargısal aşamadaki gizlilik durumu için ayrıca bakınız: Onyema, 2010, s. 141-143).¹

---

¹ Bu konuyla ilgili olarak, ICC tahkim prosedürünün gizli kalması (bu durum Tahkim Kuralları madde 22/3'de; "hakem kurulunun taraflardan herhangi birinin talebi üzerine tahkim yargılamasının gizliliği yönünde talimat verebileceği" şeklinde belirtilmiştir) yerine taraflar arasındaki uyuşmazlığın ifşa edilmesi " yargılamanın tarafsızlığına ilişkin sorunları ortaya çıkaracaktır çünkü aslında tahkim yargılamasında gizliliğin (*confidentiality*) getirilmesinin sebebi ticari sır ve gizli bilgilerin korunmak istenmesidir. Burada belirtmek gerekir ki, ICC kararları tarafların izni ile yayımlansa dahi tarafların kimlikleri ifşa edilmeyebilmektedir.

2. ICC Tahkim Kuralları Uyarınca Görev Belgesi

2.1. Görev Belgesi Kavramı Ve Hazırlanma Aşaması

“Görev Belgesi” kavramı ya da uygulaması MTO tahkimi uygulaması içinde gelişmiş bir kavramdır. Görev belgesinin MTO tahkiminde oldukça başarılı olması, diğer tahkim kuralları içerisinde de kendine yer bulmasını sağlamıştır (Akıncı, 2007, s. 142). Görev belgesine ilk 1922 yılında hazırlanan MTO Tahkim kurallarınının 34’üncü maddesinde yer verildiğini görüyoruz. Bu maddeye göre, “*Tahkim Divanı Sekretaryasının hakemlerin, tarafların isminin, tahkim yerinin, tahkim konusunun ve tarafların iddialarının yer aldığı bir belge hazırlayacağı ve bu belgeyi imzalanmak üzere taraflara gönderileceği*” ifade edilmiştir (Akıncı, 2007, s. 143).

Görev Belgesi’ni hakemlerin dava dosyasını aldıktan sonra, dosyanın içeriğini ve taraf beyanlarını dikkate alarak, ihtilafa ilişkin görevlerini tanımlayan bir belge (Şit, 2005, s. 22) olarak tanımlamak mümkündür.

MTO Tahkim kurallarında 1955 yılında yapılan değişiklik görev belgesi bakımından büyük önem taşımaktaydı. Belgenin “Görev Belgesi” (*Terms of Reference, l’acte de mission*) olarak adlandırılması da bu döneme denk gelmiştir. Ek olarak, bu dönemde, görev belgesinin hazırlanması görevi Tahkim Divanı Sekretaryasının yerine uyumsuzluğu çözecek olan hakem veya hakem heyetine verilmiştir (Akıncı, 2007, s. 143).

Görev Belgesi’ne ilişkin 1955 tarihli MTO Tahkim kurallarınının, 1998’de revize edilen tahkim kurallarına (ilgili kuralların Türkçe metinleri için bakınız: Turhan, 2002, s. 2-43; İngilizce metinleri ve 2008’de yenilenen ücret miktarları için: Dayınlarlı, 2010, s. 145-187) benzerlik gösterdiği söylenebilir. 1998’de revize edilen kurallar da en son 2012 tarihinde revize edilmişlerdir. Buna bağlı olarak 1955’te getirilen görev belgesinin hakem kurulu tarafından hazırlanmasına ilişkin hüküm, 2012 tarihinde yapılan değişiklikte de korunmuştur (Tahkim Kuralları, 28.11.2014, icc.tobb.org.tr/docs/ICC_Tahkim_Kurallari_Kitapcik.pdf; Akıncı, 2007, s. 143).²

Görev Belgesinde, ihtilaf konusu tespit edilir, taraf beyanları ve giderilmesi istenen sorunlu hususlar liste şeklinde gösterilir. Belirtmek gerekir ki bu belgede yargılama usulüne ilişkin bir takım ayrıntılı bilgiler de yer almaktadır (Plantey, 1994, s. 77-78).

Görev Belgesinin hazırlanmasının hangi zaman diliminde gerçekleşeceği ICC tahkim kurallarında ve 4686 sayılı ve 2001 yılında yürürlüğe giren Milletlerarası Tahkim

---

² 2012 tarihli ICC tahkim kuralları 23’üncü maddede Hakem Kurulu görevini belirten bir görev belgesi hazırlar. Bu belgede; tarafların adları, adresleri, yazışma adresleri, taraf talepleri ve talep sonuçları, parasal değerleri, karara bağlanacak konuların listesi, hakem adları, listesi, tahkim yeri ve uygulanacak usul kuralları da yer alır.

Kanunumuzda (Kanun metni için bkz.: www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4686.pdf) farklı şekilde yer almaktadır. Buna göre, Milletlerarası Tahkim kanununun 10/E hükmünde hakem heyetinin Görev Belgesini dava ve cevap dilekçelerinin verilmesinden sonra hazırlandığı ifade edilmiştir. Bir başka ifade ile hakemlerin dava dosyasını aldıktan sonra hazırladıkları belge olduğu da söylenebilir (Şit, 2005, s. 22). Bu durum, 2012 tarihli Tahkim Kurallarında Tahkim Divanı Sekreteryasından alınır almaz tarafların huzurunda olacağı belirtilmiştir.

Milletlerarası Tahkim Kanunu hükümlerinin doktrine dayalı yorumuna göre, davalının cevap dilekçesine karşı dava açacağı hallerde diğer tarafında savunmasının beklendikten sonra belgenin düzenlenmesinin önemli olduğu değerlendirilmektedir ve buna açıklama olarak ise, asıl amacın hakemlerin mevcut uyuşmazlığa ilişkin iddia ve savunmaların tamamı hakkında haberdar edilmesi getirilmektedir (Tosun, 2009, s. 103).

Milletlerarası Ticaret Odası Tahkim Kurallarında ise ilgili hükme göre: (madde 23/1) Hakem mahkemesi Sekreteryadan dosya kendilerine geldiği andan itibaren dava dosyasında bulunan tahkim talebi, taraf bilgileri, davaya cevap dilekçesi ve karşı dava dilekçesine bağlı olarak taraf iddia ve savunmaları hakkında bilgi edinmiş olmaktadır (2012 ile 1998 değişiklikleri arasında farklar olmasına karşın görev belgesinin düzenlenme zamanına ilişkin hükümler farklı maddelerde olmasına rağmen yakındır: Tosun, 2009, s. 104).

MTO Tahkim kurallarında 1975 tarihinde yapılan değişiklik ile görev belgesinin Tahkim Divanunca tasdik edilmesine ilişkin zorunluluk kaldırılmıştı. Buna bağlı olarak "Görev Belgesi" kavramı bugünkü kullanım şekline sahip olmuştur. 1998 Tarihli düzenlemenin (18'nci maddede düzenlenmiştir) önceki düzenlemeden farkı, "*yazılacak hususlardan birinin veya birden fazlasının yer almasının uygun olmadığına karar verilmesi durumunda, söz konusu hususlara görev belgesinde yer verilmemesi konusunda hakemlere serbesti tanınmasıdır*" bunun dışında 1998 tarihli düzenlemenin bu maddesinde hakemlerin görev belgesini hazırladığı sırada, buna ek olarak iş programı da hazırlayacağı düzenlenmişti (Akıncı, 2007, s. 143; Şit, 2005, s. 22-23).

1998 ve 2012 tarihli Tahkim kurallarına ilişkin değişiklikler arasında bazı farklılıklar da yer almaktadır. 2012 tarihli tahkim kurallarında görev belgesine ilişkin 23'üncü maddede ise "*tarafların en son onayını göz önünde tutarak hakem kurulunun görevini belirten belgeyi hazırlar*" denmektedir. Bu maddede, doğrudan 1998 tarihli değişikliğindeki 18'inci madde gibi olmasa da, hakem kurulu tarafından taraf iradelerinin göz önünde tutulacağı anlaşılmaktadır. 2012 tarihli Tahkim Kurallarında 23/3'te: "*Taraflardan herhangi biri Görev Belgesi'nin düzenlenmesine katılmaz veya imzalamayı reddederse, bu belge onay için Divan'a sunulur. Görev Belgesi 23(2) madde uyarınca imzalandıktan veya Divan tarafından onaylandıktan sonra tahkime devam edilir*" denmektedir. Maddenin bu fıkrasındaki düzenlemeye taraf iradesi (ret veya onayın olmadığı halde) ikinci plana atılmakta ve öncelik olanın Divan iradesi olduğu görülmektedir.

2.2. Görev Belgesi Hazırlanmasının Faydası Ve Sonuçları

Görev Belgesi kavramı MTO Tahkim Kurallarına bağılı olarak gelişmesine rağmen, birçok farklı tahkim kurulu, *ad hoc* hakem heyetleri ve hatta yasama organlarına benimsenmiştir. Görev belgesinin uluslararası tahkimde kabul görmesinin esas nedeni, bu tür bir belgenin sağladığı birtakım faydalardır (Akıncı, 2007, s. 144; Tosun, 2009, s. 27).

Hakemlerin görev belgesi hazırlanmasının faydalarından biri, görev belgesinin hazırlanması, tarafların ve hakemlerin usule ilişkin konularda fikir birliğine varmasını gerektirdiğinden uzlaştırıcı işlevidir. Bu uzlaştırıcı işlev gerçekte, tarafların iddia ve savunmalarının yani ihtilafın özünün açıkça ifade edilmesinden kaynaklanmaktadır (Tosun, 2009, s. 27). Daha önce belirttiğimiz şekilde bu süreç, görev belgesi hazırlanırken tahkim yeri, süreler ve zaman çizelgesi gibi konuların (Tahkim kuralları 2012 tarihli son değişiklik, 23'üncü madde 1/a-g arası) taraflar ve hakemlerce öncelikli olarak görüşülmesini ve uzlaşmalarını gerektiren bir süreçtir. Bu konuların görev belgesinde yer alması, ileride usule ilişkin yapılabilecek birçok itirazın baştan engellenmesini sağlamaktadır. Bunun sonucu olarak yargılama ivedilikle yapılabilmektedir. Bu durum ise usul ekonomisi açısından yargılamanın etkinliğini arttırmaktadır. Ayrıca, Belgeye eklenen Geçici Zaman Çizelgesi' de taraflara usule ilişkin ayrıntılı bir takvim sunduğundan, zaman taraflarca çok daha etkili bir şekilde değerlendirilip yargılama zamanında sonlandırılabilir (Tosun, 2009, s. 28; Şit, 2005, s. 23; Akıncı, 2013, s. 31).

Pek tabiidir ki hakemler ve taraflar görev belgesinin hazırlanması sürecinde esasa uygulanacak hukuka ilişkin konuları da görüşmektedirler. Bunlara ek olarak, Belge hazırlanırken tarafların iddia ve savunmaları da bu belge içerisinde yer almaktadır (Akıncı, 2007, s. 144).

Hakemlerce görev belgesinin hazırlanmasının başka bir faydası ise, tahkim prosedürünün hakemlerin yetki sınırının içinde gerçekleşmesi sağlanmaktadır. Bu avantaj ise, görev belgesi hakem ve taraflarca düzenlenirken, hakemlerin yetkisi dışında kalan bir konunun ileriye yönelik bir sorun oluşturmasının engellenmesidir (Şit, 2005, s.23). Bu duruma ters açıdan baktığımızda ise, tarafların iddia ve savunmalarına ilişkin konular hakemlerin hazırladığı görev belgesi eklenmek suretiyle, hakem kararlarının taraf iddia ve savunmalarının tamamını içermesi sağlanmaktadır (Akıncı, 2007, s. 144; Tosun, 2009, s. 29).

Farklı bir açıdan baktığımızda, görev belgesi tahkim yargılamanın hukuka uygun olarak yapıldığının adeta bir göstergesidir ve hakemlerce verilen son karardan tenfiz aşamasına kadar da etkili olmaktadır. Görev belgesinin imzası ile daha öncede bahsettiğimiz görev belgesinin içinde bulunan unsurların hukuka uygunluğu kabul edilmiş olmaktadır (Berber, 1999, s.100; Tosun, 2009, s. 29). Taraflar bu noktada hemfikir olup imzaladıkları için ileride taraflardan birinin Belge'de yer alan unsurlara dayanarak iptal yoluna başvurması veya daha sonra ortaya çıkabilecek tenfizin reddi ihtimalini oldukça azaltmaktadır (Tosun, 2009, s. 29).

Görev belgesinin herhangi bir itiraz gelmeden imzalandığı aşamada ortaya hukuken önemli bir irade beyanı çıkmaktadır ve bu belgenin imzalanması ile taraflar uyuşmazlığın tahkim yolu ile çözüleceğini kabul etmektedirler. Buna bağlı olarak, görev belgesi tahkime yönelik olarak taraflar arasındaki nihai anlaşmadır (Akıncı, 2013, s. 31; Tosun, 2009, s. 30).

Görev Belgesi ne tahkim sözleşmesinin ne de tahkim şartının yerine geçmemesine rağmen bu belgelerin hukuki geçerliliklerini temin etme amacıyla düzenlenen bir belgedir ve bir usul işlemidir. Buna bağlı olarak Görev Belgesi taraflarca imzalandığı anda yeni bir tahkim sözleşmesi olarak kabul edilmemektedir (Berber, 1999, s. 101; Tosun, 2009, s. 30).

3. ICC Tahkim Prosedürü ve ICC ile İstanbul Tahkim Merkezi'nin Karşılaştırılması

3.1. ICC Tahkim Yargılaması Süreci

ICC Tahkim yargılamasında kronolojik olarak 5 aşama olduğunu ifade edebiliriz (Şanlı, 2013, s. 299).

- Birinci aşama, Tahkim kuralarındaki 4/1 hükmüne göre, Davacı veyahut da tarafların birlikte tahkim talebini yani Dava Dilekçesini "*38 Cours Albert Ic, 75008 Paris-France*" MTO tahkim Divanı Sekretaryasına gönderdikleri anda başlar (Şanlı, 2013, s. 299-300). Sekretarya, davacının tahkim talebini 30 gün içinde cevap vermesi ve dava açılması için davalıya tebliğ eder. Buna bağlı olarak, Tahkim Tüzüğü ya da Kuralları Kitapçığında madde 3/2'de tahkim talebi de dahil olmak üzere her türlü yazılı bildirim taahhütlü mektup, faks, özel kurye servisleri gibi yollar kullanılarak yapılabilir. Madde 4/2'ye göre Tahkim talebinin Sekretaryaya ileildiği tarihte ise dava açılmış sayılmaktadır (Şanlı, 2013, s. 300). 4'üncü madde 3. fıkraya göre Tahkim talebi, tarafların isim-unvan ve adresleri, ihtilafa ilişkin özellikleri, talep edilen miktar, tahkim şartını veya tahkim sözleşmesini, hakemlere ilişkin bilgileri, tahkim yeri, esasa uygulanacak hukuk ve tahkimde kullanılacak dil ya da başka bir deyişle yargılama diline ilişkin bilgileri içerir (Sevinç, 29.11.2014, <http://www.erdem-erdem.com/articles/icc-tahkim-kurallari-uyarinca-icc-tahkim-proseduru/>). Burada belirtilmesi gereken bir diğer nokta ise tahkim yerinin taraflarca kararlaştırılabilmesine olanak sağlayan madde 18'dir. Bu maddeye göre taraflarca tahkim yeri kararlaştırılmamışsa, yeri Divan belirlemektedir. Bu açıdan tahkim yeri ile uygulanacak usul hukuku açısından bir ilişki kurulmamıştır (MTO tahkiminde usule uygulanacak kuralların belirlenmesinde belirli bir devletin hukuk düzenine tabi olunmamasına ilişkin özellik (*delocalisation*) için bakınız: Paulsson, 1983, s. 56; Şit, 2005, s. 22).

• İkinci aşama ise tarafların anlaşmasına göre ya da anlaşmanın olmadığı hallerde MTO Tahkim Divanınca (Madde 12/2' ye göre tarafların anlaşmadığı hallerde eğer Divan üç hakem tayini kanısında değilse, tek hakem tayin eder) dava hakkında karar verecek olan hakem mahkemesinin oluşturulduğu aşamadır (madde 12-15 arası). Üç hakemden oluştuğu durumlarda, taraflardan her biri tahkim talebinde ve dava dilekçesinde önerdikleri hakemi belirtir. Hakemlerin yargılamanın objektifliği açısından bağımsız ve tarafsız olması beklenir. Hakemler, hakemliği kabul ettiklerinde bir "bağımsızlık belgesi" imzalarlar ve bu belge Sekreteryaya gönderilir. Madde 12'ye göre; hakemlerin, eğer buldukları şartlar ICC Tahkim kurallarına uyuyorsa, Divan bu hakemlere onay verir. Üçüncü hakemin diğer iki hakem tarafından seçileceği kararlaştırılan durumlarda diğer iki hakem üçüncü hakem konusunda anlaşmamışsa, üçüncü hakemin seçimi doğrudan Tahkim Divanına tanınmaktadır. Ayrıca bu üçüncü hakemin hakem heyetine başkanlık edeceği halde de, eğer taraflarca da aksi kararlaştırılmamışsa, Divan dolaylı olarak Hakem Heyeti başkanını da seçmiş olmaktadır bunun sonucu olarak da Hakem Mahkemesi kurulur.

• Üçüncü aşamada ise artık hakem mahkemesi oluşturulmuştur ve Sekreteryaya, ihtilafa ilişkin dosyayı hakem mahkemesine gönderir (Madde 16). Bu aşamada masraf avansının yatırılması taraflar için gerekli bir koşuldur.³ Dosyanın hakem mahkemesine verilmesinden sonra, hakemlerin ve tarafların katılımı ile yukarıda ayrıntılı olarak bahsettiğimiz "görev belgesi" düzenlenir (Madde 23). Görev Belgesi kavramından, unsurlarından, düzenlenmesine ilişkin usulden ve faydalarından ayrıntılı olarak ikinci bölüm başlığının altında değerlendirildiğinden ayrıntılarına girilmeyecektir ancak kısaca belirtilebilir ki; Görev Belgesi taraflarca imzalandığı için, bu belgede bulunan konular tahkim usulü boyunca ve hatta tenfiz safhasında bile tarafları bağlamaktadır (Emek, 1999, s. 35; Şanlı, 2013, s. 301).

• Dördüncü aşamaya göre, Hakem mahkemesinin davayı (taraflar arasındaki ihtilafı) esastan incelediği aşama bu aşamadır. Mahkeme görev belgesinin imzalanmasından itibaren altı ay içinde karar tasarısını imzalamadan Divana onaylanması için sunar. Madde 30'a göre, bu süre içerisinde karar verilmediği halde, Divan re' sen ya da tahkim mahkemesinin talebine bağlı olarak süre uzatılabilmektedir.

Hakem mahkemesi MTO Tahkim Tüzüğü'nün hükümlerini uygulayarak yargılamayı yapar. Her ne kadar Tüzüğü'nün hükümleri öncelikli olsa da irade muhtariyeti çerçevesinde, Tüzükte düzenleme bulunmayan hallerde, tahkim

---

³ Tahkim masraflarının miktarı (idari masraflar, hakem ücretleri gibi) dava konusu olan ihtilafli miktarla orantılıdır. Bunun için Tahkim Kuralları kitapçığının Ek III bölümüne bakınız (icc.tobb.org.tr/docs/ICC_Tahkim_Kurallari_Kitapcik.pdf).

usulüne ve esasına uygulanacak hukukun taraflarca seçilebilmesi mümkündür. Madde 19’da değinilen diğer önemli nokta ise, hakemlerin, usule ilişkin konularda Tüzükte hüküm bulunmaması ve taraflarında usul hukuku kuralı tayin etmedikleri hallerde, ulusal hukukun usul hukuku kurallarına atıf yapılmasına bakmaksızın, kendince uygun buldukları kuralları uygulamalarıdır. Madde 19’un ifadesi ise şu şekildedir: “*Hakem kurulu nezdindeki tahkim yargılaması bu Kuralların hükümlerine tabidir. Kurallarda hüküm yoksa tahkim yargılamasına uygulanacak ulusal hukukun usul hukuku kurallarına atıf yapılmış olmasının önemi olmaksızın, yargılamaya, taraflarca tayin edilmiş bulunan, tayin edilmemişse hakem kurulu tarafından belirlenen hükümler uygulanır.*” İlgili maddede, tahkim kurallarının öncelikli konumu olduğu ancak hüküm bulunmayan hallerde tarafların irade muhtariyetinin belirli bir devletin usul hukuku kurallarının seçimi ile sınırlandırılmadığı görülmektedir (Şit, 2005, s. 20).

Madde 21’de ise tarafların uyuşmazlığın esasına uygulanacak hukuku belirlemede serbest olduğu eğer bir anlaşma yoksa hakem kurulunun kendince belirlediği-uygun gördüğü hukuku uygulayacağı hüküm altına alınmıştır. Önemli bir diğer nokta ise, aynı maddenin 2’nci fıkrasında hakem kurulunun karar verirken taraflar arasında yapılmış sözleşme hükümlerini veya varsa ticari örf ve adetleri göz önünde bulunduracağıdır. Taraflarca aksi kararlaştırılmadığı durumlarda hakem mahkemesi, geçici olarak ihtiyati tedbir kararı verebilir (m. 28/1). Hakem heyeti bu tür bir durum için talepte bulunan tarafın teminat yatırmasını isteyebilir. Tedbir kararı, kararın muhatabı tarafından yerine getirilmediği durumda, talebi yapan taraf tedbir kararının ifasına yönelik olarak ya da yeni bir tedbir kararının alınabilmesi için genel mahkemelere müracaat edebileceği de madde 28/2’de düzenlenmiştir.

• Beşinci ve son aşama ise Hakem mahkemesince verilen kararın sonrasında gerçekleşen usule ilişkindir (Şanlı, 2013, s. 302). MTO Tahkim Divanı, hakem mahkemesi tarafından verilen karar taslağını inceler ve buna bağlı olarak gerekli değişikliklerin yapılmasına yönelik hakem mahkemesine tavsiyede bulunabilir ya da hakemlerin karar vermesine ilişkin olarak, onların bağımsızlıklarını etkilemeden hakemlerin dikkatini ihtilafın esasına ilişkin önemli noktalara dikkatlerini çekebilirler (madde 33). Şanlı’ya göre bu hüküm; MTO Tahkim Kurallarına bağlı olarak verilen kararların şekil ve esas yönünden geçerlilik ve etkinliklerini tesis etmeye yöneliktir (Şanlı, 2013, s. 302).

Bu son aşamada, Sekretarya, Tahkim Divanı tarafından onaylanan ve hakem mahkemesi tarafından imzalanmış karar metnini tahkim masraflarının (taraflardan biri ya da tümü tarafından) tamamı ödendikten sonra taraflara tebliğ eder (madde 34/1). Karar verildiği anda tarafları bağlayıcı hale gelir. Önemli bir başka husus ise taraflar, madde 34/6’ya göre; MTO Tahkim Kurallarını seçtiği anda, verilen kararları icra

edeceklerini, yasaklamaların izin verdiği ölçüde kararların gereğini yapacaklarını taahhüt etmiş ve kanunen izin verildiği (bu tür bir feragat geçerli olarak yapılabilmesine izin verilmesi gerekir) oranda kanuni yollara başvurma haklarından feragat etmiş sayılırlar.

3.2. ICC Tahkimi ve Türkiye’de Yeni Oluşturulan İstanbul Tahkim Merkezi (İtm) Arasındaki Durumun Değerlendirilmesi

Belirtmek gerekir ki yukarıda Milletlerarası Ticaret Odası tahkiminin yapısı, işleyişi ve süreci incelenmiştir. Ancak Türkiye’deki duruma baktığımızda her ne kadar Türk şirketlerinin müdahil olduğu tahkim süreçlerine ve kararlarına, hemen hepsi gizli tutulduğu için, örnekler veremsek de son zamanlarda beklenmedik şekilde uluslararası tahkim ile ilgili bir atılım yaşanmış ve İstanbul Tahkim Merkezi (İTM) kurulmuştur⁴.

Bu noktada görülmektedir ki Türkiye’nin İstanbul Tahkim Merkezini kurması ve İTM’ nin ticari ihtilaflar yönünden sadece iç uyuşmazlıklara değil, yabancı tarafların olduğu uyuşmazlıklara da bakabiliyor olması (6570 sayılı kanun m. 3, 4 ve 12) bölgesel anlamda önemli bir atımdır. Bu durum Türkiye’nin bölgesel ve hatta uluslararası anlamda da ticari uyuşmazlıkların çözümü açısından artık önemli bir rol almak istediğinin göstergesidir.

Küresel ölçekte baktığımızda birçok ülkenin kendilerinin oluşturdukları tahkim merkezlerinin ve kurallarının bazı özel türdeki ticari uyuşmazlıklarda gelenekselleşen bir biçimde uluslararası hizmet verdiğini görmekteyiz. Bunlara örnek olarak Londra merkezli LCIA, hububat sektöründeki uyuşmazlıklara bakan Liverpool merkezli GAFTA, Birleşik Arap Emirliklerinde ve Dubai’de bulunan ve buralarda iş yapan Türk tacirleri tarafından da başvuru alan merkezlerden biri olan DIAC, Amerika Birleşik Devletleri içerisinde ve tüm Kuzey Amerika’da vuku bulan ticari uyuşmazlıklarda gidilen bir tahkim merkezi olan AAA’ da bu bölge açısından önemli bir konuma sahiptir (Şit, 2005, s. 6-8; Akıncı, 2013, s. 81-82).

Yukarıda bahsedilen bu bölgesel tahkim merkezleri dışında kendi coğrafyasında saygın bir konuma gelen ve yoğun bir şekilde başvuru alan İsviçre veya Uzakdoğu için Singapur gibi merkezler de bulunmaktadır. Belirtilmelidir ki bu merkezler saygınlıklarını ve bölgelerinde güçlü hale gelmelerini güçlü bir mali altyapı, bağımsız bütçe, işinde uzman ve tarafsız tahkim uzmanları ve hukukçuları, zaman içerisinde kuruldukları ülkelerce ve kendi birimleri tarafından iyi ve etkili bir biçimde yapılan tanıtım faaliyeti ve tabii ki özellikle sekretarya ve yönetim birimlerinin sahip olduğu ileri teknik olanaklar ile birçok dile hakim uzman kişileri istihdam etmeleri ve en önemlisi devamlılık ile

---

⁴ 20/11/2014 kabul tarihli, 29190 sayılı ve 29/11/2014 tarihli Resmî Gazete’ de 6570 sayılı “İstanbul Tahkim Merkezi Kanunu” yayınlamıştır. Kanun 1/1/2015 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

istikrarları sayesinde sağlamışlardır (Akıncı, 2008, s. 82-83, 91-94). Bu açıdan kurulan İstanbul Tahkim Merkezi'nin zamana ihtiyacı olduğu açıktır ancak bu merkezin gerçek anlamda uluslararası nitelik kazanabilmesi ve bir "merkez" haline gelebilmesi için yukarıda ifade edilen başarılı örneklerde bulunan özelliklere sahip olması gerekmektedir.

Türkiye'nin ve İstanbul'un bulunduğu coğrafi konum ve ticari hayatın büyüklüğü İstanbul Tahkim Merkezi'nin en büyük avantajlarından biri olacak gibi görünmektedir.

İstanbul Tahkim Merkezi'nin kurulması ile MTO'ya yaşanması muhtemel başvuru sayısında değişimler olabilecektir. Buna ilişkin bir ön değerlendirme yaptığımızda ise eğer yukarıda ifade edilen özellikleri taşır, mali yapısını bağımsız ve güçlü bir şekilde tutup, istikrarı gösterip kendi geleneğini kurabilirse pek tabiidir ki İstanbul Tahkim Merkezi Avrupa, Orta Asya ve Orta Doğu'da meydana gelen ticari ihtilaflar açısından önemli bir yer haline gelecektir.

Kişisel bir değerlendirme olarak, bu durum MTO'ya muhtemel başvuru sayısını kısmen tıpkı diğer bölgesel tahkim merkezleri gibi azaltacaktır. Ancak bu duruma MTO'nun yükünün hafiflemesi demek daha doğru görünmektedir. Pek tabiidir ki MTO'ya ait elimizde gizlilik yüzünden tahkim davalarına ve hakem kararlarına ilişkin sayısal değerler yoktur. Ancak MTO, hem ICSID, WIPO gibi uluslararası hem de AAA, DIAC ya da SCC gibi daha bölgesel nitelikli olan tahkim merkezlerine getirdiği yeniliklerle öncülük etmiş ve tahkim merkezlerine bir nevi model oluşturmuştur. MTO, diğer tahkim merkezlerine göre daha köklü bir geçmişe sahiptir ve istikrar ile devamlılık açısından en önemli tahkim merkezlerinden biridir. Hâlbuki LCIA, AAA, SCC, GAFTA, Singapur ya da Hong Kong gibi tahkim merkezleri ya ticari uyuşmazlıkların belirli türlerine bakmakta ya da genellikle bu merkezler çevre bölgelere hitap edecek biçimde yapılandırılmış olmaktadır. Pek tabiidir ki bunlar arasında LCIA, SCC gibi köklü ve geniş bir alana hitap edenleri de bulunmaktadır.

İstanbul Tahkim Merkezi'nin de kuruluşunun arkasında Avrupa, Orta Asya ve Orta Doğu gibi her ne kadar çok geniş bir coğrafyada meydana gelen ticari uyuşmazlıkların çözümüne yönelik bir "merkez" olması yatsa da MTO'nun ticari ihtilaflar açısından daha geniş bir coğrafyaya hitap etmesi ile birlikte köklü ve istikrarlı bir geçmişe sahip olması karşısında İTM'nin hizmet alanı daha "bölgesel" nitelikli kalmaktadır.

Belirtmek gerekir ki İTM'nin kurulduğu bölge ve çevresindeki coğrafyada meydana gelen ticari uyuşmazlıklar için bölgesel bir merkez olması için bile uzun ve zorlu bir süreç vardır. Bu durum karşısında MTO, ICSID, WIPO gibi kuruluşlar köklü, bağımsız ve istikrarlı yapılarıyla en azından belirli bir süre daha ticari öncelikli seçenek olmaya devam edeceklerdir.

Sonuç

Bu çalışmanın kapsamında Milletlerarası Ticaret Odası ya da ICC tahkiminin yetkili organları incelenmiş, araştırmanın devamında ise MTO' nun uluslararası alanda da oldukça etkili olan ve diğer uluslararası tahkim kuruluşlarını da etkilemesine vesile olan "Görev Belgesi" kavramı incelenmiştir. Nihai olarak, çalışmamızda, Tahkim yargılaması prosedürü takip edilerek incelenmiştir.

Yaptığımız çalışma sonucunda belirtilmesi gerekir ki, MTO tahkiminin en köklü ve örnek tahkim kurumlardan biri olması sebebiyle ortaya çıktığı zamandan beri diğer tahkim kurumlarının gelişmesine de katkıda bulunmuştur. Ancak özellikle günümüze yaklaşırken gelişen ticari yaşama - ki buna örnek olarak devlet veya özel sermayeli uluslararası yatırımların oldukça artmış olması örnek verilebilir - bağlı olarak hem kurallarının benimsenmesi açısından hem de yargılama usulüne atıf yapılması açısından MTO tahkiminin diğer bazı tahkim kurumlarından (örneğin ICSID ya da kendi alanında başvuru merkezi haline gelen WIPO gibi) geride kaldığı görülmüştür. Ancak MTO Tahkim Kurallarında (MTO Tahkim Tüzüğü' de denilmektedir) gerek 1998 gerekse nihai olarak yapılan 2012 tarihli değişikliklerle şuanda uluslararası ticaret için yeniden bir merkez, bir odak noktası haline geldiği söylenebilir.

Doğal olarak ticaretin seyrinin zamanımızda hızlı bir şekilde değişmesi ve kayması hem konu hem de bölgesel olarak farklı tahkim kurumlarına ihtiyacı ortaya çıkarmaktadır ve ICSID, WIPO gibi farklı alanlarda uzmanlaşmış tahkim kurumları yanında bir de LCIA, AAA ve SCC gibi bölgesel/coğrafi anlamda uzmanlaşmış kurumlar ortaya çıkmıştır. Bu durum belki de gelecekte ICC tahkim kurallarına ve organlarına gitmeyi azaltacak gibi görünebilir. Ancak her şeye rağmen, MTO tahkimi diğer tahkim kurumlarından daha köklü olması ve zaten "görev belgesi" gibi tahkim alanında iz bırakan uygulamaları ortaya çıkarmış olması sebebiyle ayrıca bütün bunlara ek olarak, yerinde ve zamanında yapılan, kurallara ilişkin revizelerle de güncelliğini koruması sebebiyle, uluslararası ticari ilişkilerden çıkan ihtilaflarda gelecekte de önemli bir kurum olarak kalacağı görülmektedir.

Kaynakça

- AKINCI, Ziya (2013). Milletlerarası Tahkim. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- AKINCI, Ziya (2007). Milletlerarası Tahkim. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- AKINCI, Ziya (2013). "Neden İstanbul Tahkim Merkezi?". Yaşar Üniversitesi Dergisi. Cilt 8. Özel Sayı Prof. Dr. Aydın Zevkliler'e Armağan. 79-96.
- Amicable Dispute Resolution ADR. Erişim: 15.11.2013, <http://www.iccwbo.org/products-and-services/arbitration-and-adr/adr/>.
- BERBER, Keser, Leyla (1999). Uluslararası Ticaret Odası (ICC) Tahkim Tüzüğü Uygulaması. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- BİRSEL, T., Mahmut, (2005). "Türkiye'de Yabancı Hakem Kararlarının Tenfizinin Anayasal ve Küresel Boyutları". Ege Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. Cilt 7. Özel Sayı. 1-38.
- BİRSEL, T., Mahmut, (1980). "Milletlerarası Ticari Tahkim ve Türkiye". Ege Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. Sayı 1. 97-129. web.deu.edu.tr/hukuk/dergiler/ilk/yilbirsayibir/birsel6.pdf/20.11.2013.
- CONNERTY, Anthony, Ahmet Cemil YILDIRIM, Serhat ESKİYÖRÜK (Editörler) (2014). "Lex Mercatoria: Is It Relevant to International Commercial Arbitration?". Uluslararası Ticari Tahkim ve Yeni Lex Mercatoria (*International Commercial Arbitration and the New Lex Mercatoria*). İstanbul: On İki Levha Yayıncılık. 101-123.
- DAYINLARLI, Kemal (2010). International Arbitration. Ankara: Dayınlarlı Yayınevi.
- EKŞİ, Nuray, (2008). "Yargıtay Kararları Işığında ICC Hakem Kararlarının Türkiye'de Tanınması ve Tenfizi" (Bildiri). ICC Tahkimine İlişkin Milletlerarası Seminer (*International Seminar on the International Chamber of Commerce-ICC Arbitration, held in Istanbul Chamber of Industry on 25 October 2008*). Ankara. Ankara Barosu Dergisi. 55-74.
- EMEK, Uğur, (1999). "Uluslararası Ticarete Tahkim Prosedürü". İktisadi Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü Hukuki Tedbirler ve Kurumsal Düzenlemeler Dairesi Başkanlığı. 1-71. <http://ekutup.dpt.gov.tr/hukuk/emeku/tahkim.pdf/16.11.2013>.
- ERDEM, Bahadır, Ahmet Cemil YILDIRIM, Serhat ESKİYÖRÜK (Editörler) (2014). "Türk Milletlerarası Tahkim Hukukunda "Lex Mercatoria"". Uluslararası Ticari Tahkim

ve Yeni Lex Mercatoria (*International Commercial Arbitration and the New Lex Mercatoria*). İstanbul: On İki Levha Yayıncılık. 125-150.

Governance of the ICC. Erişim: 13.11.2013, <http://www.iccwbo.org/about-icc/governance/>.

List of Current Court Members. Erişim: 16.11.2013, <http://www.iccwbo.org/About-ICC/Organization/Dispute-Resolution-Services/ICC-International-Court-of-Arbitration/List-of-Current-Court-Members/>.

Milletlerarası Tahkim Divanı. Erişim: 16.11.2013, <http://icc.tobb.org.tr/iccmtahkim.php>.

Milletlerarası Ticaret Odası Tahkim Kuralları (Yürürlük Tarihi: 1.1.2012). Erişim: 28.11.2013, icc.tobb.org.tr/docs/ICC_Tahkim_Kurallari_Kitapcik.pdf.

NOMER, Ergin, Nuray EKŞİ, Günseli Öztekin GELGEL (2013). Milletlerarası Tahkim Hukuku. İstanbul: Beta Basım.

ONYEMA, Emilia, (2010). *International Commercial Arbitration and the Arbitrator's Contract* (Elektronik Sürüm). New York/Oxon: Routledge/ Taylor & Francis e-Library. <http://en.bookfi.org/book/1425257/15.11.2013>.

Resmi Gazete (5.7.2001). Milletlerarası Tahkim Kanunu, Sayı: 24453.

PAULSSON, Jan, (1983). "Delocalisation of International Commercial Arbitration: When and Why It Matters". *International and Comparative Law Quarterly*. Volume 32. Issue 1. 53-61.

PLANTEY, Alain, Albert Jan Van Den BERG (Editör) (1994). "International Arbitration in a Changing World" (Bildiri). *International Arbitration in a Changing World. The Netherlands. ICCA Congress Series No. 6.* 67-84.

SANDIKLI, Atilla (2008). "Uluslararası İlişkiler Teorileri ve Barış" (Elektronik Sürüm). Bilge Adamlar Stratejik Araştırmalar Merkezi. www.bilgesam.org/tr/images/stories/kitaplar/sandikli_kaya.pdf/14.11.2013.

SEVİNÇ, Süleyman (2013). "ICC Tahkim Kuralları Uyarınca ICC Tahkim Prosedürü". Erişim: 30.12.2014, <http://www.erdem-erdem.com/articles/icc-tahkim-kurallari-uyarinca-icc-tahkim-proseduru/>.

ŞANLI, Cemal (2013). *Uluslararası Ticari Akitlerin Hazırlanması ve Uyuşmazlıkların Çözüm Yolları*. İstanbul: Beta Basım.

ŞİT, Banu (2005). *Kurumsal Tahkim ve Hakem Kararlarının Tanınması ve Tenfizi*. Ankara: İmaj Yayınevi.

- TOSUN, Narçin, Zelal (2009). Milletlerarası Ticaret Odası (ICC) Tahkim Kuralları Uyarınca Görev Belgesi. Ankara: Yetkin Yayınları.
- TURHAN, Turgut, Gülüm BAYRAKTAROĞLU, Sedat SİRMEN, Rifat ERTEN (2002). Ticari Tahkimi Düzenleyen Temel Metinler İç Tahkim ve Milletlerarası Tahkim. Ankara: Turhan Kitabevi.
- ÜNAL, Yeliz, Arif ŞAHİN (2005). "Ticari Uyuşmazlıkların Çözümünde Uluslararası Tahkim" (Elektronik Sürüm). İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi. www.tascitaner.com.tr/sdosya_goster.php?id=17/15.11.2013.
- WELLMANN, R., Carl, Turgut KALPSÜZ (Çeviren) (1955). "Milletlerarası Ticaret Odasının Tahkim Usulü". Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. 12-03-04. 240-246. auhf.ankara.edu.tr/dergiler/.../AUHF-1955-12-03-04-Wellmann.pdf/ 18.11.2013.
- ZENGİNKUZUCU, M., Dikran (2013). Uluslararası Ticaret ve Yatırım Uyuşmazlıklarında Dostane Çözüm (Kurumlar-Kurallar-Süreçler). İstanbul: Legal Yayıncılık.

**ARBITRATION OF INTERNATIONAL CHAMBER OF COMMERCE,
TERMS OF REFERENCE AND PROCEDURES**

Buğrahan Bican*

Abstract

In a world of continuous increasing international trade relations, commercial disputes are increasing in parallel with the situation. Today, courts do not have over national (*supranational*) level or authority for international trade disputes. Although, national courts can be applied, different rules and institutions are applied practically due to revealed necessity of both expertise and keeping neutrality.

At this point, the separation of ad hoc and institutional arbitration emerged. Our study's subject is International Chamber of Commerce (ICC) which is the type of institutional arbitration, Court of Arbitration and its rules. In this study, the administrative organization of the International Chamber of Commerce, working system and its rules will be examined. It should be noted that some other types of institutional arbitration (may be given as an example ICSID which is related to investment disputes between states and citizens of other states) as opposed to the decisions of commercial confidentiality and retention efforts in institutional arbitration and ad hoc arbitration, as well as other species such as the use of common ICC arbitration proceedings and decisions concerning the result or not published or disclosed. Nevertheless, ICC is keeping its importance into the institutional arbitration and its some advantages make so worthy for study.

Key Words: Institutional, Arbitration, International, Trade, ICC.

---

* Kocaeli University, Student.